

„EDINOST“
izhaja po trikrat na teden v šestih iz-
danjih ob torkih, četrčkih
in sobotah. Zjutranje izdanje iz-
haja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7.
uri večer. — Obojno izdanje stane:
za en mesec . . . 2.60
za tri mesece . . . 7.80
za pol leta . . . 12.00
za eno leto . . . 24.00
Na naročbe brez priložene naročilnice se
ne jemlje ozir.
Posamične številke se dobivajo v pro-
dajalnicah tobaka v Trstu po 3. avr.
v Gorici po 3. avr. Sobotno večerno
izdanje v Trstu 3. avr., v Gorici 4. avr.

EDINOST

Glasi slovenskega političnega društva za Primorsko.

Oglašati se račun po tarifa v petito; za
naslove z debelimi črkami se plačuje
preostor, kolikor obsega tiskovne vrstice.
Poslana osmeritve in javnastvane, do-
mači oglašitvi se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu:
ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora
biti frankovano, ker nefrankovana se ne
sprejema. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglašje spro-
jema upravnistvo ulica Caserma 13.
Odprte reklamacije so proste poštnine.

„V edinstvo je moč!“

Pedagogi pri „Mattinu“.

Nekemu šolskemu — detetu, katero po-
šilja svoje otročarije v list „Mattinu“, ni prav,
da se slovenski otroci po okoliščinskih šolah
učijo italijanskemu jeziku po Abnovi slovnici.
Po menjenju tega slavnega pedagoga in ita-
lijancila moral bi se pričeti pouk v ita-
lijanski za slovenske otroke z — Dantejevo
„Divina Commedia“.

To svojo naravnost bedasto trditve hoče
mož podpreti z lažjo, namreč, da otroci v
Trstu in po okolici govore, so govorili
in bodo govorili italijanski in nič kakor ita-
lijanski.

Revije je pokazalo a to gorostasno ne-
umnostjo, da ne pozna niti najprimitivnejših
načel pedagogike in logike, potem pa je do-
kazalo tudi, da mu niso odnošaji po okolici
čisto nič znani, ali pa da jih pretvarja ve-
doma — da torej laže.

Pedagogi vsakega sveta, čujte in smeajte
se: pouk v kakem tujem jeziku naj se prične
z najtežavnejšim umetvorom v literaturi do-
tičnega jezika! Ali se ne pravi to, kakor bi
hoteli pričeti zidati hišo — pri strehi, ali
pa sedlati konja pri — repu?!

Pametni možje in učitelji vseh vekov so
v tem jedini, da se pouk v tujih jezikih mora
pričeti z a-b-c, le nadri-pedagogi pri „Mat-
tinu“ imajo svoje posebne nerazumljive na-
zore, kakor je sploh nerazumljivo vse postu-
panje tega lista, ako poštujemo njega prav
kot poluurni list.

„Mattinovu“ nadri-pedagogu se je
menda vendar nekaj sanjalo, da je njegova
zahteva — da bi se namreč slovenski otroci
jeli poučevati z Dantejevo „Divina Comme-
dia“ — absurdna, zato pa je hitro pristavil,
da se je po okolici vsikdar govorilo, so go-
vorili in da se bode govorilo le italijanski. Ali
ljubeč, tu bi te mi lahko prav pošteno okar-
cali, ker si se drznili napisati tako gorostasno
laž. Toda bodi ti odpušeno to resnico-ne-
ljubje, saj vemo, da je navada železna srajca,
in tvoja stara navada je, kakor pravi Francoz:
Corriger la fortune — a po naše bi rekli,
da vedno slikaš naše odnošaje drugače, nego
v resnici so.

Tako postopanje sicer ni posebno častno
za nikogar, najmanj pa za liste iz tvoje vrste,
ali mi hočemo biti velikodušni ter kramljati
s taboj za danes kakor z otrokom, katerega
ne ne razviti razum ne more pojmiti tega,
o čemer brblja v svoji d. a. žestni najvnosti.

Vidiš, kako se zapletaš zam v protislovja!
Z jedne strani trdiš, da okoliščinski otroci
govore vedno italijanski, potem pa v isti
sapi daješ nasvete, kako bi se dali doseči
boljši uspehi v poučevanju italijanskega
jezika, priznavaš torej, da do sedaj ni bilo
dobrih uspehov. Čudno zares: ako je res, da
okoliščinski otroci tako dobro govore ita-
lijanski, potem pa daješ svojim italijanskim
tovarišem-učiteljem najslabše spričevalo, kajti
slaba mora biti njih zmožnost, ako pri tako
dobri podlagi ne dosežajo dobrih uspehov.

PODLISTEK.

100

Kmetijski upor.

Zgodovinska povest šestdesetega veka.

— Spisal Avgust Šenoa. Preložil L. P. Planinski. —

— Smo, odgovori Gubec hladno, strašno
bo, ali strašneje ne more biti, kakor je se-
daj. Premislili smo vse in se dogovorili vsi
kmetje od Krapine vse do Jastrebarskega, a
tudi narod ono stran Sotle pod bičem nem-
ške gospode ne misli drugače. Gospoda se-
veda ne sanjajo nič, ker to tajno v sreči no-
simo. Mi nismo razbojniki, mi smo poštenjaki,
ali Tabija ne mara mo služiti, ampak povrniti
se hočemo k stari gospodi. To je naš trden
sklep.

— In naj se zruši nebo na nas, pri-
pomni Gregorič, tako mora biti.

In čemu ti dela toliko skrbi pouk v ita-
lijanski, ako otroci že govorijo italijanski?!

Pemilujemo te res, da živiš kakor mačka v
vreči, ne vede, kje si in kdo je krog tebe.
Pomilujemo te, ker si samo razkrito pred
svetom, da logike pri tebi ni doma, da si
tudi v pedagogiki slabo podkovano ter da
nimaš toliko poštenosti v sebi, da bi o raz-
merih po okolici pisalo — resnico. To
so grdi nedostaki, radi katerih smo ti morali
dati ukor. Toda samo si krivo na tem, ker se
usiljuješ za učitelja, ko si vendar samo toli
potrebno pouka!

Kmalu bi bili rekli: Bog daj noreem
pamet! — a to ne bi bilo pravo, ker vidimo
da si — otrok!

Sedaj pa par resnih besedi! Italijanski
pedagogi, kaj mi je poverjena naša slovenska
deca, se ti žim in čudijo, da na okoliščinskih
šolah ni pravga uspeha. Mi se svoje strani
jih ne raznočemo, da tožijo, kajti jasno mora
biti vsakomur, da so pravi uspehi nemogoči,
kjer se prezira vrhno pedagoško načelo,
namreč: da se pouk v osnovnih šolah mora
vrstiti v materinem jeziku. Zelo
značilno za naše razmere pa je, da je gospodi
na srečo le pouk v italijanski in da se niti
ne spominjajo drugih potrebnih predmetov.
To kaže, da niti ne poznajo, ali prav za prav:
nečje poznati prave stvari in pravega namena
ljudske šole — da ne vedo, da ljudska šola
ni in ne sme biti učilnica za tuje jezike, am-
pak da jej je namen podati otrokom toliko
znanja v različnih predmetih, kolikor ga po-
trebuje človek v navadnem praktičnem življe-
nju. Zato pa je in ostane gola resnica, da
so naše šole — zlasti po spodnji okolici —
slaba urejene in da vsa šolski zistam ne od-
govarja potrebam ljudstva in pravemu na-
menu ljudske šole. Pri nas se zanemarja
vsi drugi predmeti v prilogi ljubiti italijanski,
a še v pouku poslednje ne dosežajo — kar
je sicer čisto naravno — nikakih uspehov.
Koliko potrata časa! Kako grozno nerazmerje
med ogromnimi žrtvami, kojih zahtevajo šole,
in pa pravimi uspehi!

Na to smo hoteli opozoriti slavne peda-
goge, ki se zbirajo okolo še bolj slavnega
„Mattina“. Vzrokov nevspehom naše šole naj
išejo tam, kjer v resnici so: v nje slabi
uredbi. Ljudsko šolo naj prepustijo nje pra-
vemu namenu; ljudska šola bodi učilnica za
praktične potrebe, če tudi brez — Dantejevo
„Divina Commedia“.

In s tem se poslavljamo od slavnih pe-
dagogov slavnega „Mattina“.

Politiške vesti.

Konec razprave o poneverjenju pri
Rimski banki. Kakor smo bili omenili na
kratko v današnjem zjutranjem izdanju, kon-
čala je minolo sobota razprava proti obto-
žencem gorostasnega poneverjenja pri Rim-
ski banki. Konečna razprava pričela je dne
2. maja t. l., trajala je torej 88 dni; glavne

— Bodi tako, reče starec svečenik, zato
sem vaju tudi poklical. Ali naj bo brez krvi.
Bil sem pri gospodu banu in škofu Drasko-
vič v Zagrebu in povedal sem, kakove kri-
vice trpite. Bilo mu je žal. In obljubil mi
je, da bo sam pisal kraljevi svetlosti, in de-
jal, da tudi vi iz meje sebe izvolite dvojico
ter da bi šli pred kralja. Tudi mi je dejal,
da pojde drugi gospod ban knez Fran-
kepan na Dunaj, da razodene kralju vse
vase krivice in prosti za vas, naj vas dene
pod stare gospodarje. Storite tako, izvolite
dva moža, a pismo na kralja napišem jaz, da
bo vse prav in jasno. Ako Bog dá, naredi
se brez krvi.

Gubec se malo zamislil, potem deje:

— Bog daj, da bi bile brez krvi! Oh
kako jaz to želim. Čital sem knjigo: večne pra-

zatožence, namreč Tanlonga, Lazzaronija &
compagnia se zapri že dne 19. januarja
1893. t.; bili so torej nad poldrugo leto v
preiskovalnem zaporu. Tekom te neskončne
razprave prišlo so zama prekrane, pererjetne
stvari na dan o podkupljivosti višjih urad-
nikov in narodnih zastopnikov. Da so pa po-
rotniki — česar se bi nihče ne bi nadejal
— kar naravnost spoznali ne krivimi vse
zatožence, to vendar nekako čudno osvetljuje
mišljenje rimskih porotnikov. Javno menenje,
to je: pošten listi, jako strogo obsojajo po-
stopanje porotnikov, češ, da so zasolili ne-
danji vladi s svojim verdiktom svečano in
pošteno pljusko. Kako pa naj bi sodili porot-
niki, ko je vendar bil zatožbi „izpodbak-
njen“ glavni temelj vsled „izmaknjenih“ li-
stin? Prav ima zatožba nek merodajen rimski
list, kateri zaga varja porotnike, češ: Zakaj
naj bi spoznali krivim to skrivake, ko
je vendar še mnogo drugih „gospodov“, koji
so od vseh poneverjenih milijonov povzeli
več, nego pa zatoženci, in vendar niso za-
toženi?? To mišljenje je sicer popolnoma
logično, a nikakor ne častno za moralnost v
Italiji.

Vojna med Kitajem in Japonsko.

„Bureau Reuter“ javlja dne 30. t. m. iz
Yokohama v London: „Kitajskim rezervistom
vojske in mornarice so je ukazalo, da se
zbero na določenih mestih. V Japnu živeči
Kitajci zapuščajo zemljo. Glavni voj kitajske
vojske prekoračil je dne 25. t. m. severno
mejo in vstopil v Korejo.“ — Druga poro-
čila zatejujejo, da vojska izredno ni še napo-
vedana, in da Japonska kljub dosedanjim
svojim vojnim činom vedno še naganja k
mirni spravi. Kitajska v tem pripravlja svojo
vojsko kolikor more naglo.

Ob sedanjem sporu med Japonsko
in Kitajem si politiki ubijajo glavo, kako
stališče zavzame Rusija glede na ta spor z
ozirom na velike svoje interese v Aziji. O
tem pišejo „Pol. Correspondenz“ iz Peter-
burga: „Na korist Rusije bi bilo, da ne pride
do vojske med Kitajem in Japonsko, kajti niti
zmaga jedne, niti druge države ne bi poverpe-
ševala koristi Rusije. Ako pa je vojska ne-
izgibna, potem bode naloga ruski diploma-
ciji, da stori isti konec kakor hitro mogoče.
Nikakor pa ne bi mogla dovoliti Rusija, da
Koreja popolnoma izgubi svojo samostalnost,
bodisi na korist Kitaja ali pa Japonske. Tako
eventualnost spravila bi v nevarnost poli-
tiške in trgovske interese Rusije na skrajnem
vshodu. Sicer je tudi misliti, da Rusija ne
dovoli, da bi se katera druga evropska država
vtikala v ta spor. To velja posebno za An-
gleško, katera bi si po takim posredovanju
gotovo hotela priboriti velikih koristi, koje bi
nasprotovale ruskim koristim.

Različne vesti.

† Nadvojvoda Viljelm. Najnovejša vesti
iz Badena poročajo, da je nek k o l o s a r
posredno provzročil grozno, nepričakovano

vise in ljubezni in ušil se iz nje poštenosti,
pravice in ušudnosti. Moja duša se je očis-
tila, moje sree izpremenilo. Pa ko bi prišel
k meni nearečni, obupani narod, ko bi zakli-
cal: koljimo, sekajmo, tedaj bi tudi jaz de-
jal: potrpite, saj vendar ni umrla pravica.
Zaman. Želim, da bi bil mir, ali sree mi na-
poveduje krvave dni. Gospoda nimajo duše.
Nu, bodi po vašem, ali samo vam za voljo.
Izvolimo si moze in pokljimo jih. Da vidimo,
morda odkloni božja roka oblak izpred kra-
ljevih oči, morda — ali, ako ne bo zdravila?
vzravna Gubec glavo.

— Zgodil se božja volja, odgovori župnik
in sklene roke.

— In naša osveta! pravi Ilija in vzdigne
pest.

Moža se vrneta v Ilijino hišo in že je
meseč visoko na nebo priplaval, ko se Ma-

smrt Nj. ces. in kralj. Visokosti. Pokojni
nadvojvoda ukazal je bil namreč te dni, da
se odpotujejo vsi njegovi konji z Dunaja v
Baden, ker je hotel vse konje privaditi na
električno železnico. Tako se je nadvojvoda
ustavil tudi minolo nedeljo ob progi električne
železnice, da privadi konja na pogled elek-
tričnih voz; v istem trenutku pa je pričel
nek kolezar med konja in električni voz ter
oplaznil konja ob noge. Vsled tega se je
konj splašil. Okrajni glavar v Baden zašiljal
je vse osebe dotičnega vlaka in vsi spre-
vodniki so pritrčili, da je le kolezar po-
sredno provzročil nesrečo. — Povodom smrti
nadvojvode Viljelma, brata nadvojvode Al-
brehta, priredili so razni dunajski listi po-
sebna izdanja, vsi listi pa v iskrenih člankih
obžalujejo smrt dobrotljivega in učenega
nadvojvode. Nemški cesar je brzojavnim po-
tom izrekel svoje sožalje nadvojvodi Albrehtu.
Na Nj. Vel. cesarja napravila je nepričako-
vana grozna vest jako globok utis; ukazal
je takoj odpovedati namerovani lov in vse
zabave. Danes pripe Nj. Vel. na Dunaj;
nadvojvoda Albrehta pa je vest o grozni
smrti svojega brata takó pretresla, da nikakor
ne more priti na Dunaj. Pogreb bode menda
v četrtek, dne 2. avgusta na Dunaju. Tudi
minister cesarske hiše, grof Kalnoky, dospel
je iz Moravske na Dunaj. — Večraj depo-
ludne je dvorna komisija na Dunaju popisala
zapuščeno pokojnega nadvojvode. — Dodamo
še, da je glavna zasluga pokojnikova, da se
je naše topništvo razvilo na tako visoko sto-
pinjo, kakor nijedno v vsej Evropi.

Nadvojvoda Rajner za tržaško ambu-
lanco. Nadvojvoda Rajner je podaril tržaški
pohambalančni družbi svoto 200 gld., ki naj
se doda nedotakljivemu fondu.

Vesela vest. „Slovenski Narod“ javlja
v večerjenji svoji številki, da je cesar o d o b r i l
ustanovitve gimnazija v Kranju. Dotični akt je že pri naučnem
ministerstvu.

Imenovanja. Pristav na e. kr. gospodar-
sko-kemiški poskušni postaji v Gorici, Tomaž
Frühaufer je imenovan ravnateljem bodoče
e. kr. gospodarstvo-kemiške poskušne postaje
v Spljetu; aspirant na omenjenem zavodu v
Gorici, Fran Gvozdenovič pa je ime-
novan pristavom za poskušno postajo v
Spljetu.

G. dr. Karol Triller odprl je večeraj svojo
odvatoško pisarno v Ljubljani.

Izlet v Postojino. Lepi metropoli za-
vodne Notranjske bližajo se krasni slavnostni
dnevi: slavili bodo namreč tam 25. letnico
„Narodne italnice“ Postojinske in pa omo-
vanje telovadnega društva „Sokol“ v Posto-
jini. Na tej slavnosti snidejo se sinovi na-
roda našega iz vseh krajev domovine sloven-
ske. Tudi nam Tržaškim Slovanom je dol-
žnost, da v častnem številu ponese mo po-
zdrave od sinja Adrije asosedom našim. V ta
namen se je mnogo trudil odbor „Tržaškega
Sokola“, da je preskrbel poseben vlak za

tija poslovi od Ilije, da pojde domov. Predno
odide mu reče na hišnih vratih:

— Tako bo najbolje, prijatelj! Mi dva
sama ne pojdeva. Ostali morava tu in paziti
na narod, da kdo ne obupa in ne zdivja ter
si ne omadežuje rok s krvjo nedolžnih ljudi.
Jaz bi dejal, da pošljemo Matijo Bistriča
odtad in Ivana Svrča iz Lušče. Ta dva
moža imata zdravo pamet.

— Dobro, odgovori Ilija, ali potrpi mo še
nekoliko dni, jaz pojdem jutri v Zumberk,
da vidim, če se je moj brat Nežna povrnil
s Turškega in če nam je prinesel poročil o
Mogajci. Že več kot dva meseca ga ni doma.
In dobro je, ako zvemo kaj Uskoki mislijo.
Spotoma se oglašim pri Stepku Gregorijanci
v Mokričah. Že trikrat mi je poročil, naj
pridem k njemu. (Dalje prih.)

